

др Ненад РАДОВИЋ,
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
мр Велибор ЛАЛИЋ,
Дефендологија центар за безбједносна, социолошка и криминолошка
истраживања, Бања Лука

Осврт на прикупљање података о трговини људима

УДК: 343.545 : 311.21

Апстракт: У раду се говори о начинима прикупљања података о трговини људима. Дат је краћи приказ смерница и начина прикупљања података од стране појединих међународних организација (ОУН, ИОМ). Аутори указују на неадекватност тих приступа због непостојања јединствене методологије и немогућности упоређивања података на међународном нивоу. Тиме је вредност и употребљивост тих података за научна истраживања и практичну политику ограничена. У раду су приказане смернице земљама Европске уније за прикупљање података о трговини људима, укључујући упоредиве индикаторе. Применом предложених смерница од стране држава чланица обезбедили би се поузданији подаци о природи и обиму овог феномена.

Кључне речи: трговина људима, жртва, организована криминална група, прикупљање података, статистика.

Увод

Међу облицима кршења људских права и деликтима организованог криминалитета, злочин трговине људима издваја се по висини нелегалне добити коју доноси, а за несрећу, и по погубности штетних последица. Постојећи модуси врбовања, регрутације, контроле и експлоатације жртава се мењају и прилагођавају новонасталим приликама и околностима, а изналазе се и примењују нови, по правилу, далеко перфиднији, али и све нехуманији, бруталнији и свирепији, и са још тежим последицама по жртве злочина и заједницу у целини. Разлог за забринутост, знатно озбиљније промишљање о мерама супротстављања и појачано ангажовање на том плану, представља и чињеница да је трговина људима једна од незаконитих активности са највећом брзином и стопом раста (Жарковић, 2007:243).

Један од кључних предуслова за креирање одговарајуће политике супротстављања трговини људима и изналажење оптималних одговора на

њу је долажење до сазнања о обиму, структури и карактеристикама тог облика организованог криминалитета на одређеном подручју у одређеном временском периоду. У том смислу, важним се чини изградња структурираног система праћења трговине људима, како на националном, тако и на регионалном и међународном нивоу, односно обезбеђивање систематског прикупљања квантитативних и квалитативних података о том феномену (Ћорић, Nikolić-Ristanović, 2006:67).

Основни проблем при проучавању и сузбијању трговине људима јесте управо недостатак, непоузданост и неупоредивост постојећих међународних и националних података. Неадекватна методологија прикупљања података омогућава само лимитирано сазнање о феномену, што може узроковати неефикасношћу спроведених мера у пракси и водити ка дезинформисању о стварној ситуацији. Прецењивање заступљености може имати једнако негативне последице као и потцењивање феномена (Guri, Brunovski, 2005:21). Тачне информације, посебно о обиму овог феномена, не постоје. Неки од главних разлога за то су (Lehti, Arona, 2006:14):

- одсуство упоредних статистика о пријавама кривичних дела, тужбама и судским случајевима, као и о броју жртава (такође, традиционалне статистике криминалитета су изразито сиромашне у погледу информација о жртвама);
- различитост законског одређења трговине људима у националним законодавствима;
- специфичности трговине људима (као организоване и, једним делом, транснационалне криминалне активности), које се огледају у високој тамној бројци и у отежаном идентификовању, контроли и превенцији;
- неадекватан правни положај жртава у законодавствима већине држава (доприноси њиховој невољности да сарађују са државним органима током истраге);
- недоследност приликом коришћења појма трговине људима у међународном и националном контексту.

Такође, могу се одредити три основна разлога за недостатак хомогености различитих извора о трговини људима (Savone, Stefanizzi, 2007:2):

- сложеност теме која се истражује и њена мултидимензионалност;
- питања која су више апстрактне природе, попут односа између доступних концепцијских инструмената и друштвеног феномена који се истражује;¹
- готово потпуни недостатак координације (посебно што се тиче усвајања заједничких система класификације) међу разним телима и

¹ Другим речима, подаци о трговини људима, веома су често резултат административне праксе различитих националних и међународних органа који, реагујући на прецизну политику о миграцијама, дефинишу и ограничавају доступне статистичке податке о тој појави.

институцијама које, из више разлога и на различитим нивоима, истражују ту појаву.

Информације о трговини људима често су тешко доступне, хетерогене, међусобно неповезане и застареле. Свест о овим недостацима све више приближава владине институције и научнике у напорима да се елиминишу недоследности са, мање-више експлицитним, циљем утврђивања реалне квантитативне димензије те појаве (Savone, Stefanizzi, 2007:2). Иако се јављају одређени проблеми приликом сакупљања података о трговини људима, Laczko и Gramegna наводе да се последњих десет година улажу већи напори у процени обима трговине људима и утврђивању поузданијих статистичких података о овом феномену. Од значаја је нагласити да се истраживачи често жале због непрочишћених података о трговини људима, без прихватања да је дошло до позитивних развоја догађаја у тој области. Међутим, један број аутора тврди да тренутно постојећи национални статистички подаци и бројке о светским трендовима често више нису проста нагађања, при чему је неколико нових иницијатива покренуто у последњој деценији како би се побољшало наше разумевање података о трговини људима и како би се створили поузданији подаци (Laczko, F, Gramegna, 2003:15).

Базе података о трговини људима

Постоји тенденција да се истраживања фокусирају на „жртве“, док се мање пажње поклања истраживањима организованих криминалних група, као и мерама и радњама које предузима полиција. Ако желимо да унапредимо наше знање о трговини људима, потребно је да пронађемо начине да створимо квалитетније податке и индикаторе тог проблема. Постојећи подаци или уопштене процене створене су на основу нејасних методологија, док административне податке чувају различите институције или организације за помоћ жртвама. Међутим, такви подаци се не могу унети у националне статистике нити упоредити на међународном нивоу. Такође, морају се развити стратегије за стварање истраживања и капацитета за сакупљање података, посебно у земљама у развоју, где је истраживачка база често слаба а подаци најчешће не постоје. Капацитет се може повећати на неколико начина: развојем техничких смерница о методама истраживања које се могу користити у истраживањима трговине људима и промовисањем активније размене података о најбољим истраживачким праксама, помоћу радионица, обука, итд. Укратко, постоји потреба да се развију стратегије не само за прикупљање квалитетнијих података и спровођење бољих истраживања, већ и за повећање капацитета у тој области путем техничке помоћи (Laczko, 2007:41).

У оквиру *Препорука и смерница УН о људским правима и трговини људима*, у Смерници 3 – *Истраживање, анализа, оцена и ширење информација*, указује се да успешне и реалне стратегије против трговине људима морају бити засноване на тачним и актуелним информацијама, искуствима и анализи. Наводи се да државе, владине и невладине организације требало би да размотре:

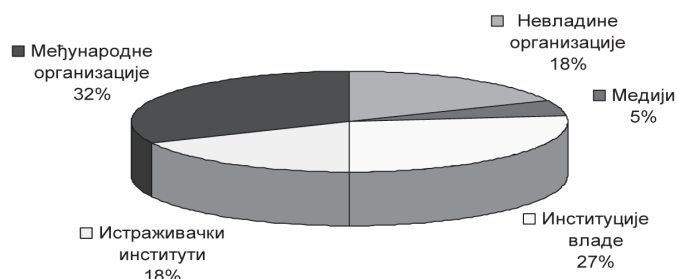
1. стандардизовано прикупљање података о трговини људима и сличним кретањима (као што је кријумчарење миграната) који могу да укључују елемент трговине;
2. да се појединачни подаци о лицима која су била предмет трговине разврставају по старости, полу, националности и другим релевантним карактеристикама;
3. подржавање, подстицање и прикупљање истраживања о трговини људима;²
4. контролу и оцену ефикасности законских прописа о сузбијању трговине људима;³
5. сагледавање важног доприноса који омогућавају лица која су била жртве трговине људима, као и израда и спровођење интервенција против трговине људима;
6. препознавање значаја невладиних организација у побољшању спровођења закона о трговини људима, дајући релевантним државним субјектима информације о случајевима трговине људима и њиховим обрасцима, водећи рачуна о потреби очувања приватности лица – жртва трговине људима.

Упркос великим проблемима у сакупљању података о трговини људима, Служба Уједињених нација за наркотике и криминал (UNODC) покушала је да сакупи и анализира податке о трговини људима на светском нивоу. Глобална база података о кривичном делу трговине људима образована је у оквиру програма (GPAT) од стране службе Уједињених нација за наркотике и криминал с циљем да се систематски сакупе и приреде отворени извори информација о том феномену. У циљу прибављања информација које се односе на просторну дистрибуцију трговине људима, руте, карактеристике жртва и трговаца и пресуде правосудних органа прегледан је широк опсег извора. Главни извори укључују званичне извештаје влада, извештаје невладиних организација, истраживачке извештаје, материјале са конференција и извештаје медија (Kangaspunta, 2007:32).

² Таква истраживања треба да буду постављена на чврстим етичким принципима, укључујући схватање нужности да лица која су била жртве трговине поново не доживе трауму. Истраживачке методологије и технике тумачења треба да буду највишег квалитета.

³ Потребно је посебно развојити мере које смањују проблем трговине људима од мера које за резултат имају пребацивање проблема с једном места на друго.

Графикон 1 – Извори информација о трговини људима (UNODC)

Глобална база података садржи квантитативне и квалитативне информације о трговини људима. Подаци се добијају из 161 земље, укључујући преко 400 разноврсних докумената. Ако је било која земља поменута једном у неком документу од стране неке институције као земља транзита, порекла или земља дестинације, та земља ће аутоматски бити убачена у базу података о трговини људима. На исти начин, сваки пут када се нека променљива величина (на пример, да ли се су жртве деца или одрасли, жене или мушкарци, да ли је експлоатација сексуална или радна, да ли је трговац мушкарац или жена) спомене, уноси се у базу података. Када се анализирају информације које су унете у базу података, ствара се *индекс навођења* као техника помоћу које се подаци разматрају. Наведени индекс указује на број извора који дају извештај о променљивој величини која се тиче одређене земље на скали од 0 до 5, тј. од веома малог до веома високог, у поређењу са другим земљама (рецимо, информација која указује да одређена земља представља земљу порекла, транзита или дестинације трговине људима). Другим речима, индекс навођења омогућава категоризацију земаља коришћењем категорије навођења, од веома малог до веома високог. На основу индекса, 161 земља може се категоризовати као веома висока, висока, осредња, мала или веома мала тачка порекла, транзита или дестинације трговине људима.⁴

У оквиру базе података коју води служба Уједињених нација за наркотике и криминал, 127 земаља се наводе као земље порекла, 98 као транзитне земље, а 137 као земље дестинације. На регионалном нивоу, Комонвелт независних држава, централна и југоисточна Европа, западна Африка и југоисточна Азија важе као најзначајније земље порекла трговине људима. Земље у централној, јужној и западној Европи се најчешће наводе као транзитне земље, док се земље западне Европе, северне Америке и Азије, посебно западне Азије, најчешће наводе као земље дестинације. Као земље порекла, из категорије „веома високе“, по индексу навођења, издваја се следећих 11 земаља: Албанија, Белорусија, Кина, Литванија, Нигерија, Молдавија, Румунија, Русија, Тајланд и Украјина. Шест земља су највише оцење-

⁴ *Ibidem.*

не као земље транзита: Албанија, Бугарска, Мађарска, Италија, Пољска и Тајланд. Десет земаља су рангиране на веома високом нивоу као земље дестинације: Белгија, Немачка, Грчка, Израел, Италија, Јапан, Холандија, Тајланд, Турска и Америка.

Као жртве трговине људима најчешће се наводе одрасле женске особе, а одмах након њих девојке, деца и одрасли мушкарци. Уколико се обједине категорије девојака, младића и деце жртава трговине људима, добијамо скоро једну половину свих жртава које се налазе у бази података. Најчешћа врста експлоатације у свим регионима је, углавном, сексуална, међутим постоје разлике између региона у смислу сексуалне и радне експлоатације. На пример, у централној и југоисточној Европи, Латинској Америци и Карибима и западној Европи, сексуална експлоатација је веома високо распрострањена. У Африци, присилни рад се спомиње у готово 40% случајева, док је исти случај и у Азији, Океанији и северној Америци. Тамо где извори указују на трговину девојчицама, ту се пре свега манифестује сексуална експлоатација. Уколико је реч о присилном раду, онда се ту чешће испољава трговина дечацама.

Такође, база података концентрише се и на пол трговаца људима. Највећи број односи се на учиниоце из Азије и централне и југоисточне Европе. Извештаји указују да се организоване криминалне групе састоје и од мушкараца и од жена, али постоје и групе које су сачињене искључиво од мушкараца или жена.

UNODC је, на основу своје анализе, утврдио да су потребни значајни напори при сакупљању података на националном нивоу, при чему би се акценат ставио на бележење и издавање података о трговини људима обрађених од стране правосудних органа. То би омогућило процену ефикасности полиције, тужилаштва и других правосудних органа у супротстављању трговини људима. Истовремено, морају се прикупљати поуздани подаци о жртвама трговине људима, као и о заштити и помоћи, како би се уочили пропусти у задовољавању потреба жртава. Приликом сакупљања података нужно је остваривање сарадње између државних органа и цивилног друштва. Државе чланице Уједињених нација морају озваничити националне структуре за прикупљање и прослеђивање оваквих података, како би се омогућила детаљнија анализа и поуздано поређење истих из већег броја земаља (Kangaspunta, 2007:33).

Прикупљањем података од 1999. године бави се и Међународна организација за миграције (ИОМ). Те године установљен је програм „сузбијања трговине људима“ за регион Балкана. Циљ прикупљања података био је разумевање узрока, процеса, трендова и последица трговине људима. База података о трговини људима образована је како би се олакшала помоћ и доброволни повратак и реинтеграција жртава трговине људима. До августа 2005. године база података је садржала податке о скоро 7000 жртава, које

су биле припаднице тридесет пет националности. Такође, та организација је започела са применом посебног пројекта за унапређење сакупљања података о трговини људима у земљама групе ASEAN (Камбоџа, Индонезија, Филипини и Тајланд). Циљ пројекта био је пружање помоћи државама, побољшањем система прикупљања података о трговини људима. Прва фаза пројекта укључивала је анализу система за сакупљање података у четири земље и истраживала је степен на ком се подаци везани за трговину људима размењују између тих земаља (Laczko, 2007:41). Током 2002. године Радна група Пакта за стабилност на Балкану образовала је регионалну групу која је одговорна за стварање регионалне базе података о трговини људима. Први годишњи извештај о жртвама трговине људима у југоисточној Европи указао је на број жртва трговине људима којима је пружена помоћ у неколико земаља.

Модел сакупљања података о трговини људима на националном нивоу развијен је у Холандији. Национални извештај у Холандији износи свеобухватни преглед ситуације о трговини људима Савету Европе. Информације се, поред осталих извора, изводе из званичне поверљиве базе података која се назива „*Централни регистар жртва трговине људима*“, коју одржава **Фондација против трговине људима**, невладина организација из Холандије. Полиција има обавезу да проследи информације о свим жртвама које су пронађене, о њиховом полу, годишту, земљи порекла, језику, деци, путним документима, месту боравка, облику експлоатације, датуму регрутовања, законској помоћи, броју захтева за азил, итд. Поред тога, у базу података се уносе и захтеви за финансијском компензацијом, ако је жртва експлоатисана у Холандији (Аготаа, 2007:24).

С обзиром на чињеницу да се прикупљање података у погледу кривичног дела трговине људима на нивоу ЕУ још увек не заснива на одређеној методологији, нити постоји за све појавне облике експлоатације, интересантно је погледати следећу табелу 1 која се односи на процене броја жртва трговине људима с циљем сексуалне експлоатације.

Табела 1 – Подаци о жртвама трговине људима приказаних од стране 11 држава Европске Уније према процени укупног броја жртава у периоду од 2000. до 2002. године⁵

	ПРОЦЕЊЕНИ БРОЈ ЖРТАВА НА ГОДИШЊЕМ НИВОУ					
	2000		2001		2002	
	минимум	максимум	минимум	максимум	минимум	максимум
Земља						
Аустрија	1430	2860	1830	3660	2080	4160
Белгија	минимум 1730 – максимум 3460					
Чешка	350		360		370	
Француска	3260	6520	3560	7120	5740	11480
Немачка	9260	18520	9870	19740	11080	22160
Италија	17550	35500	18360	36720	17970	35940
Литванија	160	320	100	200	120	240
Пољска	1720	3440	930	1860	1670	3340
Шпанија	4600	9200	6010	12020	7500	15000
Шведска	200	500	200	500	200	500
Холандија	3410	6820	2840	5860	3430	6860
Укупно	41940	84030	44060	87860	50160	100050

Сагледавањем података из табеле 1, долазимо до закључка да је највећи број жртава трговине људима присутан у Италији, Немачкој, а затим Шпанији и Холандији. Из тога проистиче да те земље имају највише проблема у предузимању одговарајућих мера и радњи како би се сузбила та друштвено негативна појава. Из табеле 1 је јасно видљиво да најмањи процењен број жртава имају Литванија, Шведска и Чешка. Због чега је тај број толико низак, не може се закључити, али засигурно представља веома интересантно подручје вредно за размишљање и дискутовање.

Веома значајан допринос, у смислу стандардизације прикупљања података и утврђивања, индикатора дат је у оквиру пројекта „Развој смерница за прикупљање података о трговини људима, укључујући упоредиве индикаторе“, који је настао сарадњом Министарства унутрашњих послова Републике Аустрије и Међународне организације за миграције. У документу који је издат указује се на минимум података који би требало да се прикупе, а односе се на: жртве, трговце људима, процес трговине људима и на предузете мере правосудних органа на нивоу Европске Уније:⁶

Тај минимум података који би требало да се прикупе садржи:

⁵ Званичне информације о броју жртава трговине људима које су ступиле у контакт са невладиним организацијама или полицијом представљају значајан извор за одређене процене. Неопходно је било израчунати однос између жртава које су контактирале полицију или невладине организације и оних које то нису. Када је реч о тој врсти кривичног дела, сматра се да само две од десет жртава пријаве дело надлежним органима. Однос између броја жртава које су пријављене у званичним статистичким подацима и оних које се нису пријавиле је један према пет, мада се процењује да је тај однос и виши, и да се креће од један према десет, до један према двадесет. Нав. према: Di Nicola, A., Cauduro, A., (2007), Review of Official Statistics on Trafficking in Human Beings for Sexual Exploitation and their Validity in the 25 EU Members States from Official Statistics to Estimates of the Phenomenon, стр. 89-90.

⁶ Guidelines for the collection of data on trafficking in human beings including comparable indicators, International Organization for Migration and Federal Ministry of the Interior of Republic of Austria, 2009, стр. 19-20.

1) Податке о жртвама

- **подаци о индивидуалним жртвама** који обухватају: пол, старосно доба у време када је експлоатација почела, националност, земљу рођења, земљу порекла, земљу у којој је жртва регрутована, статус у земљи експлоатације, врсту експлоатације (сексуална, радна, комбинација сексуалне и радне, трговина људским органима итд.) и поновну трговину жртве;
- **подаци о укупном броју жртава током једне године у одређеној држави**, а који обухватају: број идентификованих жртава, број жртава које су одбиле помоћ, број жртава којима је пружена помоћ, број жртава које су добиле привремену или сталну дозволу боравка и број жртава које су се вратиле у своју домовину;

2) Податке о трговцима

- **подаци о индивидуалним трговцима** који обухватају: пол, националност, земљу рођења, старосно доба у време извршења кривичног дела, претходни положај као жртве, статус у земљи у време када је извршено кривично дело, да ли су чланови мреже или организоване криминалне групе;
- **подаци о укупном броју трговаца током једне године у одређеној држави**;

3) Податке о процесу трговине људима

- **подаци који се односе на процес трговине људима** су следећи: начин регрутовања, прелазак националних граница, начин преласка границе, коришћење невалидних докумената, врста експлоатације, средства контроле жртве, земља експлоатације жртве;

4) Податке о предузетим мерама правосудних органа

- **укупан број трговаца током једне године у одређеној земљи**: број ухапшених лица, број оптужених лица, број лица која се кривично гоне, број осуђених лица, број лица која су ослобођена, број лица која су поднела захтев за накнаду штете по основу конфискације незаконито стечене имовине, изречене казне;
- **укупан број случајева током једне године у одређеној земљи**: број започетих истрага, број истрага које су успешно завршене;
- **укупан број жртава током једне године у одређеној земљи**: број жртава које сарађују са полицијом, број жртава које сведоче пред судом;
- **реакција правосудних органа и уважавање права жртава**: број жртава које су поднеле захтев за компензацију (број испуњених/одбијених захтева).

Подаци који се прикупљају у односу на жртве, трговце, процес трговине људима, као и на предузете мере правосудних органа требало би да представљају први корак ка успостављању квалитетнијих националних база података. Такође, један од циљева пројекта „Развој смерница за прикупљање

података о трговини људима, укључујући упоредиве индикаторе“ јесте да све државе чланице Европске Уније имплементирају минимум стандарда (законску дефиницију о трговини људима, национални идентификациони механизам, стандардизоване и упоредиве индикаторе), што би омогућило предузимање одговарајућих превентивних и репресивних мера на нивоу Европске Уније.

Побољшање прикупљања података о трговини људима је императив да би се остварили бројни циљеви:⁷

- већи ниво знања о обиму и природи трговине људима;
- проценио опсег трговине људима;
- идентификовали и разумевали нови трендови;
- развој пројеката и програма за превенцију и подршку жртвама и унапређење адекватних мера које предузимају тужилаштво и полиција;
- допринос смањењу фактора ризика и формулисање адекватних активности и мера;
- праћење и оцена националних активности против трговине људима;
- успостављање заједничког система података на нивоу Европске Уније;
- успостављање капацитета националних и институција ЕУ и држава чланица ЕУ да произведу веродостојне информације.

Свака држава би требало да обезбеди учешће свих организација које могу дати допринос у прикупљању података. Ту, пре свега, мислимо на невладине организације, полицију, имиграционе службе, службу за социјални рад, тужилаштво и друге организације које учествују у идентификацији и регистрацији жртава. Нужно је да подаци који се уносе у систем буду валидни, поуздани и правовремени.

Закључак

Због чињеница је да трговина људима представља значајан проблем скоро сваке државе на свету, међународна заједница је предузела низ озбиљних корака да се супротстави овој појави. Међутим, докле год су квантитативни и квалитативни подаци о трговини људима оскудни, непоуздани и неупоредиви, биће тешко развити ефикасне и ефективне противмере и стратегије, не само на националном, већ и на регионалном и међународном нивоу. Без адекватних података о трговини људима није могуће одредити обим и стварну природу проблема. Свака земља би требало да се усмери ка побољшању квалитета и поузданости података који се односе на трговину људима. Анализирање добијених података може дати корисне информације о природи трговине људима, о умешаности криминалних група, као

⁷ *Ibid*, стр. 16.

и о томе које се руте најчешће користе за пребацивање жртава трговине у другу земљу итд. Такође, такве анализе могу да се користе и у смислу остваривања међународне сарадње, за указивање помоћи и заштите жртвама, као и за сагледавања стања на глобалном нивоу. У последње време примећено је да читава међународна заједница улаже напоре у изградњи одговарајућих база података о трговини људима, односно да се фокусира на упоредиве индикаторе који се односе не само на жртве трговине људима, већ и на трговце, на процес трговине људима, као и на предузете мере правосудних органа. У наредном периоду можемо очекивати боље и поузданије статистичке податке о трговини људима, а самим тим и квалитетнију сарадњу држава на регионалном и међународном нивоу у циљу спречавања и сузбијања ове појаве. Свака држава, у свом домену, требало би да уложи максимум напора у формирању националне базе података, и да прихвати минимум стандарда који произилазе из документа „Смернице за прикупљање података о трговини људима, укључујући упоредиве индикаторе“, а односи се на државе Европске Уније.

Литература:

1. Aromaа, К., (2007), *Trafficking in Human Beings: Uniform definitions for Better Measuring and Effective Counter-Measures*, New York.
2. Ћопић, С, Николић-Ристановић, В., (2006), *Mehanizam praćenja trgovine ljudima u Srbiji*, U Zbornik radova „Praćenje fenomena trgovine ljudima – Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Srbija“, IOM, Beograd.
3. Di Nicola, A., Cauduro, A., (2007), *Review of Official Statistics on Trafficking in Human Beings for Sexual Exploitation an their Validity in the 25 EU Members States from Official Statistics to Estimates of the Phenomenom*.
4. *Guidelines for the collection of data on trafficking in human beings including comparable indicators*, International Organization for Migration and Federal Ministry of the Interior of Republic of Austria, 2009.
5. Guri, T. and Brunovski, A., (2005), “*Describing the Unobserved: Methodological Challenges in Empirical Studies on Human Trafficking*“, in Frank Laczko and Elizabieta Godziak (eds.), *Data and Research on Human Trafficking: A Global Survey*, International Organization for Migration, Geneva.
6. Kangaspunta, K., (2007). *Collecting data on human trafficking: availability, reliability and comparability on trafficking data*.
7. Lehti, M., Aroma, K., (2006), *Trafficking for sexual exploitation, Crime and Justice, a review of research*, бр. 34, Chicago – London.
8. Laczko, F, Gramegna M., (2003), *Developing Better Indicators of Human trafficking*, Brown Journal of World Affairs, бр. 10.

9. Laczko, F., (2007), *Enhancing Data Collection and Research on Trafficking in Persons*.
10. Savone, U. E., Stefanizzi, S., (2007), *Measuring Human Trafficking, Complexities and Pitfalls*.
11. Жарковић, М., (2007), *Злочин трговине људима у кривичном законодавству Републике Србије*, У Зборник радова „Стање криминалитета у Србији и правна средства реаговања“, I део, Београд.

Review on collection of data on trafficking in human beings

***Abstract:** This paper discusses the ways of data collection on trafficking in human beings. There is a brief illustration of guidelines and ways of data collection prescribed by some international organizations (OUN, IOM). The authors address the issue of inadequacies of the existing approaches, since there is no unique methodology, which makes it impossible to compare available data on the international level. Therefore, the value and usage of those data for scholarly research and practical policy are limited. The guidelines for data collection on human trafficking, including comparable indicators, have been presented to the EU countries. By implementing the proposed guidelines for the EU members, more reliable data on the nature and scope of this phenomenon would be obtained.*

***Key Words:** trafficking in human beings, victim, organized criminal group, data collection, statistics.*